

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації **Цзян Цінь** на тему:
**«Тембр-амплуа колоратурного сопрано
у сучасній виконавській практиці»**
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики
Харківського національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського
«26» серпня 2025 року, протокол № 1

Обґрунтування теми. Оперне мистецтво, унікальність якого визначається синтезом драматичного та музичного сформувало власну систему сценічних амплуа, приналежність до яких визначають не стільки за зовнішніми/акторськими даними, скільки за типом голосу співака. Тож, перед дослідниками постає складне й важливе запитання щодо можливості заміни типу голосу в оперному спектаклі. Наскільки суттєво це вплине на авторський задум й чи справді композитори настільки прискіпливо ставлять до звукозображальних можливостей людського голосу? Яким чином на трактування тембр-амплуа, зокрема колоратурного сопрано вплинула історично обумовлена зміна естетичних настанов та виконавських шкіл? Чи діють закони щодо взаємообумовленості тембрових характеристик голосу та драматургії сценічного розвитку певного персонажу у ситуації, коли весь оперний твір або його окремі елементи (сцени, сольні номери) виконуються в іншій ігровій ситуації? Не в театрі, а концерті, стадіоні, телевізійному шоу.

Актуальність теми дослідження обумовлена: нагальною потребою наукового осягнення змін, що відбуваються у сучасній виконавській практиці; відсутністю спеціальних праць, присвячених дослідженню феномену колоратурного сопрано у сучасній вокальній культурі; необхідністю заповнення лакун щодо життєтворчості видатних колоратурних сопрано ХХ – ХХІ століть.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол вченої ради № 5 від 29.12.2022 року). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 3 від 27.10.2022 року), уточнено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол №12 від 27.06.2025).

Мета дослідження – виявити загальне, особливе та одиничне у

трактуваннях тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці.

Об'єкт дослідження – вокальне мистецтво XVII – XXI століть, **предмет** – специфіка трактування тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці.

Матеріалом дослідження слугують: партитури опер В.А. Моцарта «Чарівна флейта», «Лючія ді Ламмермур» Г. Доніцетті, «Севільський цирульник» Дж. Россіні, «Травіата» Дж. Верді, «Мадам Баттерфляй» та «Манон Леско» Дж. Пуччіні, «Лакме» Л. Деліба; виконавські версії окремих номерів з цих опер (записи оперних спектаклів, концертів та студійні записи) представлені співачками: Н. Сьєрра; К. Мітчелл; Л. Оропеса; Н. Мінасян; Д. Френс; А. Гарифулліна, С. Пуертолас; С. Гіль (Травіата); Г. Ципола; О.Перетятко, Ю. Чжан; Ю. Ділбер та ін.

Методологія дослідження. Для розкриття змісту заявленої теми в дисертації залучені елементи як загальнонаукових, так і спеціальних музикознавчих підходів до досліджуваного явища. Серед них наступні методи: *історичний* – спрямований на досягнення процесу становлення системи тембр-амплуа в оперному мистецтві та факторів, що визначали переосмислення естетики вокального звучання; *жанрово-стильовий* – що дозволяє виявити загальне, одиничне та особливе у трактуваннях тембр-амплуа колоратурного сопрано в оперних творах XVIII – XIX століть; *системний* – що презентує вокальну культуру як важливу складову історії людства та як специфічну сферу сучасної виконавської практики; *біографічний* – спрямований на визначення особливостей життєтворчості колоратурних сопрано XX – XXI століть; *порівняльно-інтерпретаційний* – для виявлення специфіки виконавських версій найвідоміших партій для колоратурного сопрано.

Теоретичну базу дисертації складають дослідження за проблематикою: *історії вокального мистецтва* (Д. Білавич, 2013; А. Бойко, 2019; Р. Болдрі, 1994а; Р. Болдрі, 1994b; М. Варварцев, 2015; О. Вєтров, 2023; Б. Гнидь, 1997; О. Шуляр, 2014; А. Руайє, 1875); *теорії жанру та стилю музики* (В. Давидов, 2021; І. Драч, 2010; О. Руденко, 2024; О. Стахевич, 2023; М. Ці, 2018; К. Чен, 2024; Р. Мілнес, 2011; С. Фоглер, 2007); *з проблем інтерпретації музики та виконавської творчості* (Д. Аллен, 2012; В. Антонюк, 2007; Н. Кречко та О. Ряжко, 2022; Т. Лисенко, 2024а; Т. Лисенко, 2024b; Ф. Міллер, 1990; В. Мітюшкін, 2020; В. Мовчан, 2012; В. Панасюк, 2020; Я. Сун, 2016; Я. Сун, 2025; Ч. Тан, 2017; Ї. Чжоу, 2021; Р. Крістенсон, 2017; В. Матюшенко-Матвійчук, 2025; Т. Шарма, 2020). Окремий корпус складають інтернет-джерела: відеозаписи, персональні сторінки окремих виконавців та їх інтерв'ю, критичні статті, що стосуються виконавської творчості, особливостей певних постановок тощо.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження. Дисертація є першим в українському музикознавстві досвідом комплексного вивчення специфіки трактування тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці. У праці вперше:

— найвідоміші партії для колоратурного сопрано представлено крізь

призму історико-стильового розвитку західно-європейського оперного мистецтва XVIII – XIX століть;

— проаналізовано виконавські версії обраних партій для колоратурного сопрано як частину сучасної виконавської практики;

— визначено специфіку творчості китайських колоратурних сопрано в аспекті культурного діалогу «Схід – Захід».

Подальшого розвитку набули наукові уявлення щодо явищ та понять: «тембр-амплуа», «вокальний стиль», «китайське бельканто», «виконавська практика», «стильова домінанти».

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Положення і висновки дисертації можуть бути використаними при подальшому вивченні сучасного вокального мистецтва. Матеріали дослідження можуть бути враховані в програмах навчальних курсів, зокрема «Основи вокальної методики», «Історія вокального мистецтва», «Аналіз та інтерпретація музики» відповідних кафедр у закладах мистецької освіти України та Китаю, а також у педагогічній та виконавській практиці при вирішенні проблем художньої інтерпретації.

Апробація результатів дослідження. Дисертація обговорювалася на засіданнях кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. основні положення праці викладено в доповідях автора на міжнародних і всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: «Мистецькі школи в історико-культурному процесі» (Харків, 07 – 10.12.2017), «Гіпертекст сучасного музикознавства» (Харків, 19.05.2018), XIX Всеукраїнська молодіжна науково-творча конференція» (Одеса, 2019), «Сучасне слово про мистецтво: наука та критика» (Харків, 11-12.02.2025).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 3 статті в спеціалізованих наукових виданнях категорії Б, затверджених МОН України:

1. Цзян Цінь. Тембр-амплуа колоратурного сопрано в смислових орієнтирах оперного твору. Аспекти історичного музикознавства: зб. наук. ст. Вип. XXIX. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського; ред.-упоряд.: М.С. Чернявська, Ю.В. Ніколаєвська, О.В. Васільєва. Харків, ХНУМ, 2022. С. 204 – 216.

<https://www.kharkiv.ua/aspekty/vypusk.php?vol=29&year=2022>

2. Цзян Цінь. Творча постать Ділбер Юніс у контексті вокального мистецтва Китаю XX–XXI століть. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 65. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського; ред.-упоряд. Ю.В. Ніколаєвська. Харків: ХНУМ, 2022. С. 199 – 211.

https://intermusic.kh.ua/vypusk65/problem_65_12_tszyantsin.pdf

3. Цзян Цінь. Творчість китайських сопрано в аспекті глобалізаційних процесів. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 75. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського ; ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків: ХНУМ, 2025. 348 с. ISSN 2519-44.

https://intermusic.kh.ua/vypusk75/PROBLEMS-75_7-107-120JiangQin%20.pdf

Характеристика особистості здобувача. Цзян Цінь у 2014 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського і одержала ступінь магістра. Навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського протягом 2017–2025 навчальних років (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, професор Сухленко І.Ю.).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стил викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Цзян Цінь у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведену на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Цзян Цінь «Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 4 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3 одноосібних наукових статтях у фахових виданнях категорії Б, затверджених МОН України.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація Цзян Цінь «Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці» має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій

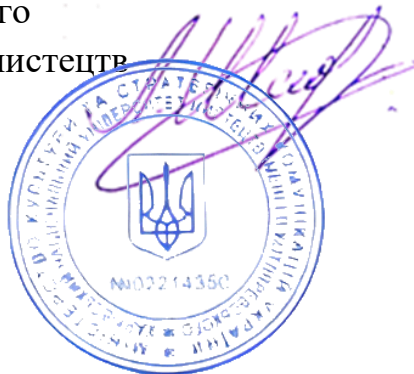
вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Цзян Цінь «Тембр-амплуа колоратурного сопрано у сучасній виконавській практиці»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського

ШАПОВАЛОВА Л.В.